

TERESA SAGRERA i RAMON GASCH

A woman with long, wavy brown hair, looking down, stands in the center. She wears a light-colored, textured shawl over a dark red, buttoned vest and a blue shirt. Her skirt is long and dark green with a subtle pattern. She holds a rifle in her right hand. The background is a dramatic, fiery scene of a city under attack, with buildings on fire and smoke rising. A red ribbon-like graphic element runs across the bottom of the image.

LLAÇOS
DE
SANG

DONES DE GIRONA:
LES BÀRBARES

Columna

TERESA SAGRERA I RAMON GASCH

LLAÇOS DE SANG

Dones de Girona: les Bàrbares

COL·LECCIÓ CLÀSSICA

PRIMERA EDICIÓ: MAIG DEL 2022

© TERESA SAGRERA BASSA I RAMON GASCH POU, 2022

© DELS MAPES: ÒSCAR SARRAMIA, 2022

© COLUMNNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.

AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA

ISBN: 978-84-664-2911-5

DIPÒSIT LEGAL: B. 5.542-2022

FOTOCOMPOSICIÓ: AURADIGIT

IMPRÈS A CATALUNYA - *PRINTED IN CATALONIA*

www.columnnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

El paper utilitzat per imprimir aquest llibre està qualificat com a ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Índex

<i>Mapa de Girona el 1809</i>	12
<i>Breu apunt històric</i>	15

I. L'ARRIBADA

1. Elisabet	25
2. Marta	29
3. Rosa	39
4. Jerònima i Magdalena	60
5. Antònia i Francisca	71
6. Florentina i Anna	87

II. L'ALÇAMENT

7. Margarida i Quima	95
8. Joana	109

III. EL PRIMER ATAC

9. Isabel, Maria Rosa i Serafina	119
10. Carmeta	134
11. Eulàlia	148
12. Josefa	155

IV. EL PRIMER SETGE

13. Rita	171
14. La serventa Andrea	202
15. Cànida	236

V. EL SEGON SETGE

16. Inés	271
17. Maria Àngela Bivern	282
18. La serventa Mariana	290
19. Una dona morta	302
20. Catalina	311
21. Clara i Dominga	316
22. La serventa Antònia	327

VI. LA COMPANYIA DE SANTA BÀRBARA

23. Les Bàrbares	341
24. L'àvia Josefa	348
25. Josefina	362
26. Maria i Anna	391
27. Ignàsia	414
28. Dues amigues	422
29. Josefa Demà, la <i>Perrota</i>	468
30. Raimunda Nouvilas	504

31. Mercè	556
32. Clara Pujol	582

VII. EL GRAN DIA DE GIRONA

33. Esperança, Isabel, Teresa i Maria	597
34. Pepa de can Juncà	620
35. Paula, Anastàsia i Felicíssima	635
36. Gertrudis i Manuela	658
37. Valeriana	676
38. Petita Esperança	683
39. Dones devotes	695
40. Anna Maria	704
41. Maria Marta, Caterina i Ramona	714
42. Rosalia	726
43. Llúcia Teixeral	743

VIII. LA CAIGUDA

44. Llúcia Jonama de Fitz-Gerald	763
45. La dona misteriosa	787
<i>Mapa del setge de Girona del 1809</i>	<i>797</i>

EPÍLEG

<i>Reconeixements</i>	<i>801</i>
<i>Homenatges i memòria</i>	<i>804</i>
<i>La Girona francesa</i>	<i>806</i>
<i>Guia de personatges</i>	<i>811</i>
<i>Bibliografia</i>	<i>838</i>
<i>Agraïments</i>	<i>846</i>

Elisabet

Dimecres, 10 de febrer de 1808, rodalia de Llers

La guineu va treure el morro d'entre la neu que cobria el terra i va aixecar el cap. Aquell soroll l'havia sobtat i de seguida va dreçar les orelles per captar d'on venia el possible perill. Llavors, de cop, va fer mitja volta i va marxar saltironant per damunt la neu, tan de pressa com les potes l'hi permetien.

En Lluís es va quedar contemplant la fugida de l'animal i les petjades que deixava en el blanc immaculat. Va pensar que de ben segur que aquella pobra guilla encara tenia més fam que ell. No era normal trobar cap d'aquelles bèsties amb el temps que feia, però en els darrers dies passaven poques coses normals. Sentia com l'aire fred li gelava la cara. El terra lluia una capa flonja de l'última nevada i la palla dels esclops atrotinats que portava estava totalment xopada. Els pantalons de vellut apedaçats per tot arreu, la camisa xacrosa i l'abrigall de pell de xai amb prou feines li arribaven a la cintura. La barretina li tapava les orelles ensangonades pels nombrosos penellons que patia des de feia setmanes i tenia el nas i els llavis tan encetats, que, a estones, ni tan sols els notava. Va fer una inspiració

sorollosa i, altra vegada, un munt de mocs li van anar a la gola. Sense dubtar ni un instant els va engolir coll avall.

—A la mare no li agrada que tiris vaques a muntanya!

Era la veu de la seva germana, l'Elisabet, de només sis anys. Ell, que ja en tenia deu, havia sortit amb la petita a recollir encenalls per a la llar de foc de la casa de pagès on vivien. Els quatre branquillons d'alzina que portava als braços estaven xops, però era l'única cosa que havia pogut arreplegar.

Va fer una llambregada fonda a la seva germana, ocupada també a recollir el que podia, i un sentiment de pena el va ennuegar. Tot i els esforços de la mare per procurar que anessin sempre endreçats, en aquell moment, ni l'un ni l'altra no podien protegir-se del fred inclement que regnava. Ella calçava unes petites botes que una dona del poble els havia donat, tan gastades que ja no tenien ni sola. Les mitges de llana lluien un parell de forats a cada genoll i la faldilla, més curta del davant que del darrere, li queia com un penjoll mal engiponat. Una brusa blanca de la mare que li ballava pertot arreu, una samarra de pell d'ovella com la seva i un abric ratat amb caperutxa, fet de sacs lligats, era tota la humil vestimenta que duia. Igual que ell, també tenia les orelles envermellides i inflades pels penellons.

El que més admirava de la seva germana i de la mare era que no es queixaven mai. Tot i ser tan menuda, l'Elisabet ajudava sempre en tot el que podia. La seva mare, la Vicenta, ja no sortia de casa; la panxa li pesava tant que gairebé no es podia moure i no es trobava gens bé. Aviat tindrien un germanet o una germaneta, però en Lluís no sabia si allò era bo o dolent. El que de ben segur seria dolent serien les farinetes reescalfades que li tocava tornar a menjar al migdia. I encara gràcies.

El nen trobava a faltar el seu pare. Treballava de jornal·ler a pagès i acostumava a anar fins als Hostalets o, fins i tot, a Figueres per veure si trobava algun lloc on ocupar-se. A l'hivern no hi havia feina, segons deia, però que esti·gués tant de temps fora de casa no li agradava gens. Què passaria si la mare es trobava malament? Què passaria si s'acostava fins a casa algun dels malparits que segons deien corrien pel voltant? Què passaria si es quedaven sense res per menjar? A més, per acabar-ho d'adobar, molt sovint quan tornava el pare, tornava malament. Arribava carregat i amb una bravada de vi que a ell li feia fàstic, i quan estava d'aquella manera era capaç fins i tot...

—Oh, quin cavall blanc més maco!

La veu de l'Elisabet el va fer tornar de les seves cabòries. Es va girar, però abans que tingués temps de fer-la callar, el va veure. Davant d'ell, com una enorme escultura, hi havia un soldat muntat a cavall i al darrere tot un formiguer damunt les muntures i armats fins a les dents.

—*Bonjour, les enfants... Pouvez-vous me dire où je peux trouver de l'eau pour les chevaux ?*

Aquella aparició estava allà al davant com si hagués sortit de les entranyes de la terra. Era un cavall gegant i, al costat de la neu, lluïa un blanc trencat. L'animal, amb el cap cot, va aprofitar la parada per cercar alguna cosa per remugar. En Lluís va donar una ullada ràpida a aquella majestuosa figura que reposava damunt la sella. Portava una cuirassa de ferro lluent, botes de cama alta, un barret emplomat i una espasa tan llarga com la força de recollir els fencs.

—*S'il vous plait..., de l'eau pour les chevaux ?*

No entenia gaire bé el que deia aquell soldat, o més ben dit, ho entenia molt bé. Des que tenia ús de raó, a

casa l'havien ensenyat a desconfiar dels desconeguts, i més si portaven una espasa a la cintura.

Sense pensar-s'ho dues vegades, va engrapar la seva germana d'una mà i agafant amb força el feixet de llenya que havia arreplegat amb l'altra, va sortir corrent com un esperitat cap a casa mentre cridava amb tota la força de què era capaç:

—Que venen els gavatxos! Que venen els gavatxos!